

Välkommen till

Nyhetsbrev nr 8-2015

från Kalle Eriksson och Bjäreförlaget

Sköna maj, välkommen...

Valborgsmässoafton. En bild från förr i Bjäre: Kringvandrade ungdomar med äggakorg i händerna, förhoppningar i sinnet och rösterna klara att brista ut i den välkända vårhälsningen "Go-afton om ni hemma är..."

Du har kanske någon gång deltagit i – eller åtminstone lyssnat till – dessa majsångare.

När vi under förra året arbetade med jubileumsboken "80 år med V. Karups IF" kunde vi finna några rader om majsjungande i de gamla protokollen. I april 1935 beslöt styrelsen för den nybildade föreningen, som då hette Ramsjöstrands IF, att man skulle "sjunga maj för att förstärka föreningens kassa..."

Blomstermånad. Lövmånad.

Båda dessa namn förekom förr i tiden för denna sköna månad. Man prydde med löv i många sammanhang. Maja var uttrycket för att pryda med löv. Så fick vi ordet majstång, som i våra dagar främst kopplas till midsommarfirandet. Månaden har fått sitt namn efter den romerske guden Maius. Jupiter Maius för att vara fullständig.

Brasor i Bjäre

Under valborgsmässoafton kommer det att tändas många valborgseldar på bjärehalvön. Jag vet att många av mina läsare - inte minst de som bor i fjärran land - gärna vill veta vad som händer hemma i Bjäre. Eftersom mina Nyhetsbrev ständigt tenderar att bli alltför långa, avstår jag från att räkna upp de olika platserna med valborgsfirande. Det behövs inte. Du hittar lätt alla uppgifter med hjälp av sökmotorer i datorn.

Majbål vid Dnjeprs strand

För två år sedan firade jag 1:a maj vid ett bål på stranden av den väldiga floden Dnjepr i södra Ukraina. Närmare bestämt i Gammalsvenskby. Denna minst sagt märkliga by, befolkad av ättlingar till de personer, som på 1700-talet utvandrade från den då svenska ön Dagö.

Att man i denna by firar 1:a maj som ankomstdagen är inte underligt. Det var på denna dag som den tappra skaran nådde fram till den anvisade platsen på den ukrainska stäppen. Den strapatsrika vandrigen hade tagit nio månader. Endast ca hälften av dem som var med vid starten kom fram. Den andra hälften hade duktat under av sjukdomar, undernäring och andra umbäranden.

Inte underligt att just denna dag och denna händelse ansetts värd att fira.

Just nu är f.ö. en grupp från Sverige på besök i den lilla byn vid Dneprs strand.

Fortsatt stort intresse.

Under min vistelse i Gammalsvenskby, då jag bodde hos en privatfamilj, fick jag rika möjligheter att komma byn och många av dess invånare nära. Allt resulterade i ett bildspel och underlag för en berättelse till dessa bilder.

Den här föreläsningen, "Gammalsvenskby – en otrolig historia", intresserar

många. Det märker jag på alla de bokningar jag får från föreläsningssällskap, pensionärsorganisationer m.fl. föreningar runt om i Skåne.

Tragiskt är, att det är en pågående konflikt, den mellan Ukraina och Ryssland, som fortsätter att göra ämnet aktuellt.

Betydligt fler än 900 personer

- varav många är bosatta utomlands – får mina Nyhetsbrev. Siffran stiger ständigt. Du som får Nyhetsbrevet för första gången och vill ta del av de tidigare breven – gå till www.bjareforlaget.com. Sök under rubriken "...Som jag ser det.."

Historielöshet

· Att förbli okunnig om ting som hände innan man var född är att förbli ett barn (Marcus Tullius Cicero)

· I Sverige har vi varit väldigt historielösa. Det kan bero på att vi inte varit i krig på länge. Vi har inte haft samma anledning att blicka bakåt för att förklara trauman. (Dick Harrison.)

Allmänna val – demokratins stora helgdag

Den 10 maj skall invånarna i Båstads kommun gå till valurnorna för att välja kommunfullmäktige. För dig som bor utomlands bör jag påpeka, att omvalet måste göras på grund av felaktigheter som begåtts vid sammanräkningen i samband med de allmänna valen i september förra året.

Att det är ett extra val gör det förstås inte mindre viktigt. Valet är demokratins kärna. Valdagen är demokratins stora högtidsdag. Det är den dag då vi alla har samma makt.

Allt detta ger oss givetvis ett ansvar. Till detta ansvar hör inte bara att lägga en röstsedel i valurnan. För att demokratin verkligen skall bli det vi vill att den skall vara, krävs dessutom, att vi som röstar har satt oss in i de olika alternativen. Att vi är väl informerade är ett ansvar som ligger på såväl de politiska partierna som på oss som medborgare.

Allmän och lika rösträtt har inte alltid varit en självklarhet. Det finns anledning att ta en titt på hur denna allmänna rösträtt har vuxit fram.

Ståndsriksdagen upphörde

1866 upplöstes ståndsriksdagen i Sverige. De fyra stånden – adel, präster, borgare och bönder - förpassades till historien.

Nu blev det en riksdag med två kamrar. Nu gällde det vem som skulle utse ledamöterna i riksdagen.

Folket, naturligtvis. Men: Vilka tillhörde "folket".

Långt ifrån alla. Inte då. För rösträtt krävdes en taxerad inkomst på minst 800 riksdaler eller fast egendom med ett taxeringsvärde på minst 1000 riksdaler eller arrende av jordbruksmark till ett visst värde.

Dessutom: Det var bara män som hade rösträtt.

Dessutom. Det var bara män över 21 år.

Dessutom: Man skulle ha betalat skatt under de senaste 10 åren.

Alla dessa begränsningar innebar, att när reformen genomfördes, var det bara ca 20 procent av befolkningen som hade rösträtt.

Tack vare ökade inkomster blev det dock snart något fler som hade rösträtt.

År 1908 var det ca 60 procent.

Allt detta gällde rösträtt till riksdagen.

Annorlunda i kommunalvalen

I kommunalvalen gällde inte principen en person-en röst. Här gällde en inkomstgraderad skala. Ju högre inkomst och ju större förmögenhet desto fler röster. 1901 infördes en begränsning till högst 5 000 röster per invånare.

1909 infördes en ytterligare begränsning av antalet röster. Nu infördes den 40-gradiga skalan.

Först 1919 var Sveriges Riksdag redo för att införa allmän och lika rösträtt för både män och kvinnor. Inför detta historiska beslut hade Sverige upplevt en het politisk debatt. För reformen kämpade arbetarrörelsen och de liberala. Högern, och de övriga på den konservativa sidan kämpade lika ihärdigt emot. Under ett par årtionden pågick den förbittrade rösträttsstriden.

Sverige var sent ute

Sverige var sent ute med att ge kvinnorna rösträtt. Finland gjorde det 1906.

I USA:s delstater påbörjades besluten redan i slutet på 1860-talet.

I Schweiz fick kvinnorna vänta länge. Ända till 1971 i riksdagsval. Ända till 1990 i vissa lokala val!!!

Skall hela kommunen leva?

De politiska partierna tävlar om att tala om, att hela kommunen skall leva.

Samtidigt fattas det beslut som går i motsatt riktning.

Inom den sektor som styrs av den kommersiella världen har vi sedan länge kunnat se utarmningen av den rena landsbygden. Främst genom nedläggningen av livsmedelsbutiker, de gamla service-hantverkens försvinnande liksom åtskillig annan service.

Delvis som en följd av detta har det som styrs av samhällets krafter följt med. I vissa fall tvingats att följa med. Sedan mitten på 1900-talet har bl.a. skolor lagts ner på löpande band.

Samhället har inte heller alltid utnyttjat de krafter som man ju faktiskt har – bl.a. genom tillhandahållande av mark, bostäder, kommunikationer etc.

Nu tycks vi stå inför en ny nedläggningsvåg när det gäller samhällets funktioner. Vi får signaler om att skolorna skall bli färre. Äldreboenden likaså.

Är utvecklingen nödvändig? Vilka system krafter är det som driver på?

Jag tror att politikerna verkligen menar vad de säger, när de vill att hela kommunen skall leva. Ändå fortsätter utarmningen av den rena landsbygden.

Finns det några systemfel som "tvingar" fram beslut som ingen önskar?

Behövs ett helt nytt sätt att tänka? Ett system, där de olika enheternas omsorg om den egna budgeten ersättes med system, där helhetsperspektivet få större plats i "tänket" - även om det sker på bekostnad av "omtanken" om varje delfrågas budget och intressesfär??

Det vore festande att låta tankebanan löpa vidare. Men – som vanligt – Nyhetsbrevet blir alltför långt. Som vanligt.....

Vår lilla by

Om begrepp som närhet och bygemenskap fick jag en påminnelse, när jag för många år sedan besökte en liten by på Kreta. Jag fick tag i en liten och oansenlig broschyr om byn. Den var utformad av kommunstyrelsen. Det var inte det vanliga glättade turistbudskapet om sandstränder, flotta hotell och sevärdheter. I stället en lågmäld text som berättade om vad byns invånare kände för sin lilla by:

”- Vår by är måhända inte världens centrum, men den är den plats på jorden, där vi är födda och den är centrum för vårt dagliga liv.”

Kan man på ett finare sätt än detta beskriva kärleken till sin hembygd?

När Per Albin var ”närmsta och billigaste talare”

Gamla protokoll kan ibland bjuda på godbitar. Sådana som lockar fram leenden men som också ger oss tankvärda och värtaliga bilder om de helt annorlunda förutsättningar som rådde inom de organisationer för vilka protokollen skrevs.

Här är ett exempel från Båstad och 1908.

Man har bildat en Folkets Hus-förening. Nu skall en ny lokal invigas. Det behövs en talare.

Protokollet berättar:

- Förslag av L. Karlsson att få närmsta och billigaste talare. Som förslag nämndes Gustav Nilsson i Kristianstad och Per Albin Hansson i Malmö...!!!

Alltså: Per Albin, sedermera Sveriges statsminister, som fick inta en landsfader-roll under 2:a världskriget! En av de allra största profilerna i svensk 1900-talshistoria.

I Båstad var han 1908 ”Närmsta och billigaste talare...”.

När regeringen sammanträdde i Båstad

Under 15 somrar - 1930-1944 – deltog Sveriges kung, Gustaf V, i tennistävlingarna i Båstad. Detta faktum var något som fick stora konsekvenser för Båstad. Badorten fick bl.a. en enorm marknadsföring.

En helt annan konsekvens var, att Sveriges regering förlade sina sammanträden till Båstad under den tid som kungen vistades där. På den tiden var kungen ordförande i konseljen, dvs de officiella regeringssammanträdena. Av någon anledning ansågs det tydligen enklare att statsråden åkte till Båstad än att kungen åkte till Stockholm!!

Nåväl.

Så kom det sig att Per Albin, statsministern, Ernst Wigforss, finansministern, och de övriga statsråden, Sköld, Möller m.fl, då och då vistades i Båstad.

Det här innebär, att många beslut som gällt Sveriges väl och ve har fattats i Båstad.

En fläck på vårt banér

”Det är en skam, det är en fläck på Sveriges banér, att medborgarrätt heter pengar”

Det här – ofta använda – citatet från Verner von Heidenstam rinner upp i mitt sinne när jag läser just nu aktuella utredningar om hur välståndet i världen är fördelat mellan olika grupper av människor.

I samma rapport kan vi också läsa om våld, miljöförstöring och annat ont. Genast kan vi konstatera, att mycket av allt detta onda som sker har sina rötter i just den orättvisa fördelningen av resurserna.

(Heidenstam-citatet kunde ju f.ö. ha använts även i avsnittet om rösträtten i Sverige på den tiden då den var relaterad till inkomst och förmögenhet.)

Klyftorna växer

Vår värld tycks gå mot allt bistrare tider och få allt svårare problem att bemästra. Vi har länge serverats larmrapporter om att vi sakta men säkert håller på att förinta den (förmodligen) enda planet som finns att bo på. Grupper strider mot grupper. Det blir allt blodigare. Hänsynslösa profitörer skickar hundratals flyktingar mot döden i Medelhavet. Grupper dödar i sin religions namn osv.

Så kan man fortsätta uppräknningen av eländes elände.

Det är mot den här bakgrunden som det finns skäl att uppmärksamma den ojämna fördelningen av jordens resurser. Det finns ett samband.

I rapporten fick vi veta:

Nästa år kommer den rikaste procenten på vår planet att äga mer än alla andra människor tillsammans!

De 80 rikaste individerna på jorden äger lika mycket som den fattigaste hälften av jordens befolkning. Dessa åttio personer äger alltså lika mycket som 3,5 miljarder människor äger!! Kan det verkligen vara så illa???

I denna internationella rapport pekas Sverige ut som ett av länderna med särskilt stora klyftor.

Titthål in i en svunnen tid

Till de angenäma och positiva sidorna i min nuvarande sysselsättning – dokumentation och skrivande – är de positiva reaktionerna från läsarna. Det är lönen för mödan.

En läsare skrev:

”De här böckerna med det rikhaltiga bildmaterialet är som titthål i en svunnen tid”.

En person som nyligen flyttat hit till Bjäre och som vill komma Bjäre nära, skrev i ett tackbrev:

” Genom att läsa dina böcker har jag kommit Bjäres själ närmre”

En bättre recension kan jag inte tänka mig.

Jag passar på att tacka för alla positiva signaler som jag får för såväl böcker som Nyhetsbrev.

Historia i små portioner

Såväl mina böcker som mina Nyhetsbrev innehåller små, små glimtar från bl.a. vår lokala historia. Jag har förstått att just detta , att få vår historia serverad i små portioner, har för några inneburit en öppnad dörr till ett allmänt intresse för vår egen historia. Är det så blir jag förstås glad.

Avslutar som vanligt

Om du i fortsättningen inte vill få mina Nyhetsbrev – meddela mig i ett mejl.

Kalle Eriksson
Bjäreförlaget
Hallavaravägen 102
269 91 Båstad

Tel. 0431-365332